

ირიბი ჩვენების დასაშვებობა და გამონაკლისები - ევროპისა და საერთო სამართლის ქვეყნების კანონმდებლობა და პრაქტიკა

საერთო სამართლისა და კონტიტენტური სამართლის ქვეყნების, სისხლის საპროცესო სამართალში ირიბი ჩვენების დასაშვებობის წესები და პრინციპები ერთმანეთისგან განსხვავებულია, რამდენადაც განსხვავდება სისტემები. ამავდროულად კონტინენტური ევროპის ზოგ ქვეყანაში დადგენილია ირიბი ჩვენების დასაშვებობის მინიმალური პრინციპები (ესპანეთი, იტალია). ესტონეთში ირიბი ჩვენების დასაშვებობის კრიტერიუმები კონკრეტიზირებულია სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში. საერთო სამართლის ქვეყნებში ეს კონკრეტიზაცია ხდება სასამართლო პრაქტიკით, თუმცა განსხვავებულია პოზიცია კანადაში, სადაც ირიბი ჩვენების დაშვების წესი ზოგადია და სასამართლოს ეძლევა საშუალება ზოგადი პრინციპების საფუძველზე მოახდინოს ამა თუ იმ ჩვენების მტკიცებულებად დაშვება. ამერიკის ფედერალური წესებში, განსხვავებით სხვა საერთო სამართლის ქვეყნებისა, ირიბი ჩვენების წინააღმდეგ წესის გამონაკლისების ძალიან ფართო ჩამონათვალი არსებობს.

ზოგ ქვეყანაში, სადაც სამართალწარმოება დაფუძნებულია ინკვიზიციურ პრინციპებზე (მაგ. საფრანგეთი, ბელგია, გერმანია) ირიბი ჩვენება დასაშვებია და მოსამართლე წყვეტს ასეთი ჩვენების ღირებულებას, ამიტომ მოცემულ კვლევაში ამ ქვეყნებზე ყურადღება არ იქნა გამახვილებული.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ირიბ ჩვენებას დასაშვებად მიიჩნევს, თუმცა სტრასბურგის სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით არ შეიძლება განაჩენი დაეფუძვნოს მხოლოდ ირიბ ჩვენებას(ებს).

ესპანეთი

ესპანეთის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 710-ე მუხლის მიხედვით **ირიბი ჩვენება დასაშვებია**. რადგანაც საპროცესო კოდექსის ასეთი ჩანაწერი განსხვავდება მტკიცებითი სამართლის ზოგადი წესებიდან, ესპანურმა სასამართლო პრაქტიკამ დაადგინა ირიბი ჩვენების დაშვების წესები, კერძოდ, ირიბ ჩვენებას მტკიცებითი ღირებულება ექნება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც ფიზიკურად შეუძლებელია პირის სასამართლო სხდომაზე გამოცხადება.¹

¹ SSTC 217/1989, 21 დეკემბერი; ასევე, 131/1997, 15 ივლისი.

იტალია

იტალიის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 195-ე მუხლის 1-3 ნაწილების მიხედვით, ირიბი ჩვენების არსებობის შემთხვევაში მოსამართლემ, მხარის შუამდგომლობის ან საკუთარი ნების საფუძველზე უნდა დაიბაროს პირდაპირი მოწმე სასამართლოში. ირიბი ჩვენება დასაშვებია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ პირდაპირი მოწმე გარდაიცვალა, აქვს ფსიქიური პრობლემები ან თუ მისი მოძებნა შეუძლებელია.

ამავე მუხლის მე-4 ნაწილის მიხედვით, კრიმინალური პოლიციის ოფიცრებს არ აქვთ უფლება წარადგინონ ჩვენება მოწმეთა დაკითხვის საფუძველზე რომელიც განხორციელდა ამ კოდექსით გათვალისწინებული წესით.

ესტონეთი

ესტონეთის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მიხედვით ირიბი ჩვენება დაუშვებელია, გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა:

ესტონეთის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი

§ 66. მოწმე

(1) მოწმის ჩვენება, იმგვარ ფაქტებთან მიმართებით, რომლებიც დაკავშირებულია მტკიცების საგანთან, რომელიც მოწმემ სხვა პირისაგან შეიტყო, არ უნდა გახდეს მტკიცებულება, გარდა იმ შემთხვევისა თუ:

- 1) მტკიცებულების პირდაპირი წყაროს დაკითხვა შეუძლებელია კოდექსის 291 (1) ქვეპარაგრაფში მოყვანილ მიზეზთა გამო;
- 2) მოწმის ჩვენების შინაარსი არის ის რაც მან მოისმინა სხვა პირისაგან, იმ გარემოებების შესახებ, რომელიც დაუყოვნებლივ იყო აღქმული მის მიერ, საუბრის განმავლობაში, ჯერ კიდევ იმის ზეგავლენის ქვეშ რაც მას გაანდეს და თუკი არ არის რწმენის საფუძველი, რომ ის ამხინჯებს სიმართლეს;
- 3) მოწმის ჩვენების შინაარსი არის ის, რაც მან მოისმინა სხვა პირისაგან და რომელიც შეიცავს დაშვებას სისხლის სამართლებრივი დანაშაულის ჩადენის შესახებ ან რომელიც არის ინტერესთა კონფლიქტში თანამოსაუბრესთან;
- 4) მოწმის ჩვენების შინაარსი შეიცავს გარემოებებს, რომლებიც დაკავშირებულია ჯგუფურად ჩადენილ დანაშაულთან. [RT I, 23.02.2011, 1 - ძალაში შევიდა 01.09.2011]

§ 291. მუხლში მოყვანილი მიზეზები (მუხლი ეხება ჯვარედინ დაკითხვას)

მოწმე:

- 1) გარდაცვლილია;
- 2) უარს ამბობს ჩვენების მიცემაზე სასამართლო განხილვისას

3) თავისი ჯანმრთელობის გამო არ შესწევს, უნარი მისცეს ჩვენება;
4) მოწმის ადგილსამყოფელი ვერ დგინდება გონივრული ზომების მიღების მიუხედავად;
5) სასამართლოში ვერ გამოცხადდა სხვა დაბრკოლების გამო, რომელიც არის ხანგრძლივი ან მისი აღმოფხვრა არაპროპორციულად დიდ თანხებთან იქნება დაკავშირებული და მხარემ, რომელმაც იშუამდგომლა გამოიყენა ყველა გონივრული ზომა რათა ის მიეყვანა სასამართლოში.

ინგლისი და უელსი

2003 წლის სისხლის სამართალწარმოების აქტი ირიბ ჩვენებას განსაზღვრავს, როგორც განაცხადს, რომლებიც „სამართალწარმოებაში არ არის გაკეთებული ზეპირად“, თუმცა გამოიყენება, როგორც „მტკიცებულება ნებისმიერ დადგენილ საკითხთან მიმართებით“.

ირიბი ჩვენების დასაშვებობისთვის პირველადი ჩვენების მიმცემი, არ გამოცხადებული პირი, უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგი კრიტერიუმებიდან ერთ-ერთს:

- უნდა იყოს გარდაცვლილი;
- ფიზიკური ან ფსიქიკური მდგომარეობის გამო შეუძლებელი უნდა იყოს მისი მოწმედ გამოცხადება;
- უნდა იმყოფებოდეს გაერთიანებული სამეფოს ფარგლებს გარეთ და გონივრულად შეუძლებელი უნდა იყოს მისი პროცესზე დასწრების უზრუნველყოფა;
- შეუძლებელი უნდა იყოს მისი მოძებნა თუ მიღებულია ყველა გონივრული ზომა მის მოსაძებნად;
- პირმა უნდა გამოთქვას ჩვენების მიცემის შიში ან ჩვენების მიცემის გაგრძელების შიში.

ამას გარდა ირიბი ჩვენების დასაშვებობის გამონაკლისები დადგენილია პრეცედენტული სამართლით:

- Res gestae, ანუ ნათქვამი რომელიც ეხება კონკრეტულ ქმედებას და იგი ახლავს ამ ქმედებას;
- ბრალდებულის აღიარება მესამე პირთან;
- გარდაცვლილის ბოლო კომუნიკაცია

R v Woodcock²

გარდაცვლილის ბოლო კომუნიკაცია სანდოდ ითვლება ინგლისურ სამართალში. ვუდქოქის საქმეში ქალი სასიკვდილოდ სცემეს, სიკვდილიდან ორი დღით ადრე მსხვერპლმა უთხრა

² (1789) 168 ER 352

ერთ-ერთ მოწმეს, რომ მას ქმარმა სცემა. სასამართლომ განმარტა, რომ ზოგადი პრინციპი ასეთი სახის ირიბი ჩვენების დასაშვებობის არის ის, რომ ის უნდა იყოს განცხადებული სიკვდილის პირას, როცა ყველა იმედი დაკარგულია და აღარ არსებობს ტყუილის მოტივი. ამ დროს გონება მიმართულია სიმართლისკენ.

- მხარის ან ექსპერტის მიერ იმ ექსპერტების ნააზრევზე მითითება, რომელიც არ არის წარმოდგენილი პროცესზე;

ირლანდია

ირლანდიაში ირიბი ჩვენება დაუშვებელია გარდა გამონაკლისი შემთხვევებისა, რომელიც დადგენილი იქნა პრეცედენტული სამართლით. საქმეში *Rex v Christie*³ სასამართლომ განმარტა, რომ თუ ირიბი ჩვენება ეხება ისეთ ნათქვამს, რომელიც მოხდა ბრალდებულის წინაშე, ბრალდებულის მიერ ამ ფაქტზე რეაქცია შესაძლოა გახდეს ირიბი ჩვენების დასაშვებობის საფუძველი. ეს გამომდინარეობს იქიდან, რომ ბრალდებულის რეაქცია ასეთ ნათქვამზე (იმ დროს როცა ეს ითქვა), შესაძლოა იყოს ისეთი, რომლის საფუძველზეც სასამართლომ ჩათვალოს, რომ ბრალდებული აღნიშნულ განაცხადს ეთანხმებოდა.

ციტატა გადაწყვეტილებიდან: *Rex v Christie*

„[ბრალდებული] შესაძლოა დაეთანხმოს ვინმეს მიერ ნათქვამს სიტყვით, ქმედებით, მოქმედებით ან ქცევით და ამ შემთხვევაში სასამართლო მსაჯულის გადასაწყვეტია ეთანხმება თუ არა ბრალდებული თავისი სიტყვებით, მოქმედებებით, ქმედებითა თუ ქცევით აღნიშნულ ნათქვამს“

ამას გარდა ირიბი ჩვენება დასაშვებია:

- 1) თუ მოწმე დაამტკიცებს, რომ ის სიტყვები ან ქმედება, რომელზეც ის ირიბი ჩვენებით მიუთითებს ნამდვილად იქნა ნათქვამი ან ჩადენილი.
- 2) თუ ნათქვამი ეხება კონკრეტულ ქმედებას ან ტრანზაქციას და იგი ახლავს ან ხსნის ქმედებას, ზოგადად დასაშვებია ირიბი ჩვენებით. (*Res Gestae*)

The People (Attorney General) v Crosbie and Meehan

ამ საქმეში, მსხვერპლმა, რომელიც სასიკვდილოდ დაჭრეს, დაჭრიდან რამდენიმე წუთის შემდეგ მიუთითა ბრალდებულზე და თქვა: „მას აქვს დანა, მან დამჭრა“. სასამართლომ განმარტა, რომ მიუხედავად იმისა, რომ მოწმის ნათქვამი წარმოადგენდა ირიბ ჩვენებას,

³ HL 1914

ჩვენების შინაარსი იყო ე.წ. *res gestae*, ანუ წარმოადგენდა იმ ქმედების ნაწილს, რომელზეც წაყენებული იყო ბრალდება. შესაბამისად, სასამართლომ ირიბი ჩვენება დაუშვა.⁴

- 3) ირიბი ჩვენებით დასაშვებია ისეთი განაცხადი, რომელიც თან ახლავს დადგენილ ქმედებას და ხსნის ჩამდენის განზრახვას.⁵
- 4) თუ კომუნიკაცია მოხდა სიკვდილის წინ, ეს შეიძლება დასაშვები იყოს როგორც ირიბი ჩვენება.
- 5) საჯარო დოკუმენტში მოცემული ინფორმაცია შეიძლება დასაშვები იყოს როგორც ირიბი ჩვენება.
- 6) გარდაცვლილი პირის მიერ ნათქვამი შეიძლება დასაშვები იყოს ირიბი ჩვენებით, თუ:
 - ის ეხება გარდაცვლილის ფინანსურ ინტერესს;
 - ის წარმოადგენს გარდაცვლილის მიერ მოვალეობის შესრულებისას გაკეთებულ წერილობით განაცხადს.;
 - თუ ის ეხება გარდაცვლილის ნათესაურ კავშირებს;
 - თუ ის წარმოადგენს გარდაცვლილის ანდერძის ახსნა/განმარტებას.
- 7) პირდაპირი ჩვენება სხვა საქმეზე სამართალწარმოებაში, დასაშვები იქნება ირიბ ჩვენებად მიმდინარე სამართალწარმოებაში.

კანადა

კანადაში ირიბი ჩვენების დასაშვებობის საკითხი მოქნილია, დამოკიდებულია რა სასამართლოზე, თუმცა არსებობს ზოგადად ჩამოყალიბებული წესები. კანადის სასამართლოები ირიბ ჩვენებას იღებენ იმ შემთხვევაში თუ ის აკმაყოფილებს ორ კრიტერიუმს:

- თუ მტკიცებულება აუცილებელი და დამაჯერებელია;
- მტკიცებულების ღირებულება უფრო წონადია ვიდრე მისი საზიანოობა ბრალდებულისთვის.

⁴ [2009] IECCA 52.

⁵ O'Mahony. P; *Criminal Justice in Ireland*, Dublin Inst. of Public Administration 2002; გვ. 69

პრეცედენტული სამართალი ადგენს, რომ კრიტერიუმები დაკმაყოფილებული იქნება, თუ ირიბი ჩვენება აუცილებლობას წარმოადგენს იმისთვის, რათა დამტკიცდეს კონკრეტული ფაქტი, თუ პირდაპირი მტკიცებულება არ არსებობს და იმავე ხარისხის მტკიცებულების მოპოვება შეუძლებელია.⁶

ამ მოქნილი წესის არსებობის სასარგებლოდ არგუმენტი მოყვანილი იქნა საქმეში R v. Smith⁷: „მოქნილი წესისკენ სვლა მოტივირებული იყო იმის აღქმით, რომ ზოგადი წესის მიხედვით დამაჯერებელი მტკიცებულება არ უნდა იქნას უარყოფილი მხოლოდ იმის გამო, რომ ის არ ექვემდებარება გადამოწმებას. ირიბი ჩვენება ამჟამად დასაშვებია პრინციპულ საფუძვლებზე - მტკიცებულების დამაჯერებლობა და მისი აუცილებლობა. „

ამერიკის შეერთებული შტატები

ამერიკის შეერთებულ შტატებში ირიბი ჩვენების დაშვების წინააღმდეგ არსებული წესიდან გამონაკლისების საკმაოდ ფართო ჩამონათვალია. ჩამონათვალი მოცემულია მტკიცებულების მიღების ფედერალური წესების 803-ე და 804-4 მუხლებში:

803 მუხლი. გამონაკლისი ირიბი ჩვენების წინააღმდეგ არსებული წესიდან - მიუხედავად იმისა, შესაძლებელია თუ არა დეკლარანტის/განმცხადებელის მოწმის სახით დაკითხვა

ირიბი ჩვენების წინააღმდეგ არსებული წესი არ ეხება ქვემოთ ჩამოთვლილ განცხადებებს, მიუხედავად იმისა, შესაძლებელია თუ არა განმცხადებელის მოწმის სახით დაკითხვა :

(1) დაუყოვნებლივი შთაბეჭდილება - განცხადება, რომელიც აღწერს ან განმარტავს შემთხვევას ან მდგომარეობს, რომელიც გაკეთებულია დაუყოვნებლივ მას შემდეგ, რაც განმცხადებელმა აღიქვა იგი.

(2) აღელვებით გაკეთებული განაცხადი - განცხადება, რომელიც დაკავშირებულია ამაღელვებელ შემთხვევასთან ან მდგომარეობასთან და გაკეთებულია იმ პერიოდში, როდესაც დეკლარანტი აღელვების სტრესის ქვეშ იყო

(3) იმ მომენტში არსებული ფსიქიკური, ემოციური ან ფიზიკური მდგომარეობა - განცხადება წარდგენილი მაშინდელი სულიერი მდგომარეობის გათვალისწინებით (მაგალითად, მოტივი, განზრახვა ან დაგეგმვა) ან ემოციური და ფიზიკური მდგომარეობის გათვალისწინებით (როგორცაა ფსიქიკური განცდა, ტკივილი ან ჯანმრთელობა)

⁶ CONSULTATION PAPER HEARSAY IN CIVIL AND CRIMINAL CASES (LRC CP 60 - 2010) © COPYRIGHT Law Reform Commission, Ireland

⁷ (1992) 94 DLR (4th) 590

(4) განცხადება, რომელიც გაკეთდა სამედიცინო დიაგნოსტიკის ან მკურნალობისათვის.
განცხადება, რომელიც:

ა) გაკეთდა და გონივრულად შეესაბამება სამედიცინო დიაგნოსტიკას ან მკურნალობას;
ბ) აღწერს სამედიცინო ისტორიას; ძველ ან ახლანდელ სიმპტომებს ან შეგრძნებებს; მათ დასაწყისს; ან სხვა ზოგად მიზეზებს.

(5) აღბეჭდილია მოგონებებში.

ჩანაწერი, რომელიც:

ა) შეეხება იმ საკითხს, რომელიც მოწმემ ადრე იცოდა, მაგრამ ახლა იმდენად კარგად არ ახსოვს, რომ სრულად და ზუსტად მისცეს ჩვენება;

ბ) მოწმის მიერ გამჟღავნდა მაშინ, როდესაც ეს საკითხი მის მეხსიერებაში ჯერ კიდევ სიახლე იყო; და

გ) ზუსტად ასახავს მოწმის ცოდნას.

(6) ჩანაწერი რეგულარულად განხორციელებულ აქტივობებზე.

ჩანაწერები ქმედების, მოვლენის, მდგომარეობის, აზრის ან დიაგნოზის თაობაზე, თუ:

ა) ჩანაწერები გაკეთდა იმ დროს, იმ პირის მიერ, ვისაც ჰქონდა აღნიშნულის ან გადაცემული ინფორმაციის შესახებ ცოდნა;

ბ) ჩანაწერი რეგულარულად კეთდებოდა ჩატარებული ბიზნესის, ორგანიზაციის, საქმიანობის მიმდინარეობისას, მიუხედავად იმისა, იყო თუ არა იგი შემოსავლის მიღებისკენ მიმართული;

გ) ჩანაწერის გაკეთება აღნიშნული საქმიანობისათვის რეგულარული პრაქტიკა იყო;

დ) ყველა ეს პირობები ნაჩვენებია მეურვის ან სხვა სათანადო მოწმის ჩვენებით ან მოწმობით, რომელიც შეესაბამება 902(11) ან (12) მუხლს ან მოწმობის ნებადამრთველი წესდებით; და (E) არც ინფორმაციის წყარო და არც მეთოდი ან მომზადების გარემოებები არ მიუთითებს არასანდოობაზე.

(8) საჯარო ჩანაწერები.

საჯარო მოხელის ჩანაწერი ან განცხადება, თუ:

ა) ის მოიცავს:

i) დაწესებულების საქმიანობას;

(ii) საკითხი შესწავლილია სამართლებრივი მოვალეობის შესრულების დროს, ანგარიშის გასაკეთებლად, მაგრამ ეს არ ეხება სისხლისსამართლებრივი საქმეს ან სამართალდამცავი პირების მიერ საკითხის შესწავლას; ან

(iii) მთავრობის წინააღმდეგ სისხლის სამართლის საქმეზე, ფაქტის დადგენა სამართლებრივად უფლებამოსილი გამოძიების შედეგად.

ბ) ასეთი ინფორმაციის სავარაუდო წყარო და სხვა გარემოებები არ უმიუთითებს სანდოობის ნაკლებობაზე.

(9) საჯარო ჩანაწერები მოსახლეობის სასიცოცხლო სტატისტიკის შესახებ. ჩანაწერი დაბადების, გარდაცვალების ან ქორწინების შესახებ, თუ ჩანაწერი გაკეთებულია საჯარო დაწესებულებაში დადგენილი წესის შესაბამისად.

(11) რელიგიური ორგანიზაციების ჩანაწერები, რომლებიც შეეხება პირად ან ოჯახურ ისტორიას. განცხადება დაბადების, კანონიერად შობილობის, წარმომავლობის, ქორწინების, განქორწინების, სისხლით ან ქორწინებით ურთიერთობის, ან მსგავსი ფაქტები პირადი ან ოჯახური ისტორიიდან, რომელიც მოცემული იყო რელიგიურ ორგანიზაციაში რეგულარულად მიმდინარე ჩანაწერებში.

(12) ქორწინების, ნათლობის და მსგავსი ცერემონიების მოწმობა. განცხადება ფაქტის შესახებ, რომელსაც შეიცავს მოწმობა:

ა) გაკეთებულია იმ პირის მიერ, რომელიც რელიგიური ორგანიზაციის ან კანონის მიერ არის უფლებამოსილი შეასრულოს დამოწმებული აქტი;

ბ) დადასტურებაა იმისა, რომ პირმა იქორწინა ან სხვა მსგავსი ცერემონია განახორციელა ან ჯვარი დაიწერა;

გ) აღნიშნავს, რომ გაცემულია ქმედების განხორციელების დროს ან გონივრულ ვადაში მას შემდეგ.

(13) საოჯახო ჩანაწერები. ფაქტის კონსტანტირება პირადი ან ოჯახური ისტორიის თაობაზე, რომელიც შესულია ოჯახურ ჩანაწერში, როგორცაა ბიბლია, გენეალოგია, სქემა, გრავიურა ბეჭდზე ან პორტრეტზე წარწერა.

(14) ჩანაწერები იმ დოკუმენტებზე, რომლებიც ქონების მიმართ ინტერესზე გავლენას ახდენს.

(15) განცხადებები იმ დოკუმენტებზე, რომლებიც ქონების მიმართ ინტერესზე გავლენას

(16) განცხადებები ძველ დოკუმენტებში. განცხადება, რომელიც ისეთ დოკუმენტშია, რომელიც სულ მცირე 20 წლის წინ არის შედგენილი და რომლის ნამდვილობაც დადგენილია.

(17) ბაზრის ანგარიშები და მსგავსი კომერციული პუბლიკაციები. ბაზრის ციტატები, სიები, მაჩვენებლები ან სხვა კომპილაციები, რომლებსაც საზოგადოება ან გარკვეული პროფესიის პირები ეყრდნობიან.

(18) განცხადებები ხელშეკრულებებში, ბროშურებში ან პერიოდულ გამოცემებში. განცხადება, რომელსაც შეიცავს ხელშეკრულება, პერიოდული გამოცემა ან ბროშურა, თუ:

ა) განცხადებაში ყურადღება გამახვილებულია ექსპერტი მოწმის ჯვარედინ დაკითხვაზე ან ეყრდნობა ექსპერტის პირდაპირ დაკითხვას; და

ბ) პუბლიკაცია, რომელიც ექსპერტის ჩვენებით და კიდევ ერთი ექსპერტის ან სასამართლო ცნობის მეშვეობით, დადგენილია, როგორც სანდო დამამტკიცებელი საბუთი. თუ დასაშვებად ცნობენ, განცხადება შეიძლება მიჩნეული იყოს მტკიცებულებად, მაგრამ მას სასამართლო პროცესზე არ განიხილავენ.

(19) ინფორმაცია, რომელიც შეეხება პირად ან ოჯახურ ისტორიას. ინფორმაცია პირის სისხლით ნათესავის, შვილად აყვანილის, ან ქორწინებას. ასევე ინფორმაცია პირის პარტნიორისგან ან საზოგადოებიდან, რომელიც ეხება პირის დაბადებას, შვილად აყვანას, კანონიერად დაბადებას, წარმომავლობას, განქორწინებას, სიკვდილს, სისხლით ნათესაობას, ქორწინებას, პერსონალური ან ოჯახური ისტორიასა და მსგავს ფაქტებს.

(20) რეპუტაცია ზოგად ისტორიასთან და საზღვრებთან დაკავშირებით. საზოგადოებაში არსებული რეპუტაცია - წარმოშობილი დაპირისპირებამდე - რომელიც დაკავშირებულია

მიწის საზღვრებთან და ჩვეულებებთან, რომელიც გავლენას ახდენს მიწაზე ან ზოგად ისტორიულ მოვლენებზე, რომელიც მნიშვნელოვანია საზოგადოებისათვის, სახელმწიფოსთვის ან ერისთვის.

804 მუხლი. გამონაკლისი ირიბი ჩვენების წინააღმდეგ არსებული წესიდან - როდესაც განმცხადებელი მიუწვდომელია მოწმედ დაკითხვისათვის

(ბ) გამონაკლისები

ირიბი ჩვენების წინააღმდეგ არსებული წესი არ ეხება ქვემოთ ჩამოთვლილ განცხადებებს, თუკი დეკლარანტი/განმცხადებელი მიუწვდომელია მოწმედ დაკითხვისათვის

(1) მოწმის ძველი ჩვენება;

(2) განცხადება, რომელიც გაკეთებული იყო მოახლოებული სიკვდილის რწმენის ქვეშ;

(3) განცხადება მიმართული ინტერესის საწინააღმდეგოდ;

განცხადება:

ა) რომელსაც დეკლარანტის პოზიციაში მყოფი გონიერი პირი გააკეთებდა, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მას სჯეროდა, რომ სიმართლეს ამბობდა, რადგან, როდესაც განაცხადა, იგი იმდენად ეწინააღმდეგებოდა დეკლარანტის საკუთრების ან მატერიალურ ინტერესს ან იმდენად დიდი იყო იმის მიდრეკილება, რომ ვიღაცის მიმართ დეკლარანტის მოთხოვნას ძალა დაეკარგებოდა ან მას სამოქალაქო ან სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის საფრთხის წინაშე აყენებდა; და

ბ) რომელსაც განამტკიცებს დამადასტურებელი გარემოებები, რომლებიც ნათლად მიუთითებს მის საიმედოობაზე, თუკი იგი შემოთავაზებულია სისხლის სამართლის საქმეზე, როგორც განცხადება, რომელიც დეკლარანტის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის საფრთხეში ჩაგდებისკენ არის მიმართული.

(4) განცხადება პირადი ან ოჯახური ისტორიის თაობაზე;

განცხადება, რომელიც:

ა) ეხება პირადად დეკლარანტის დაბადებას, შვილად აყვანას, კანონიერად შობილობას, წარმომავლობას, ქორწინებას, განქორწინებას, სისხლით ნათესაობას, შვილებას, ქორწინებას ან პირადი ან ოჯახური ისტორიის მსგავს ფაქტებზე, მიუხედავად იმისა, რომ დეკლარანტს არ ჰქონდა გზა, რათა მოეპოვებინა ფაქტის შესახებ ცოდნა; ან

ბ) ეხება სხვა პირს, თუკი დეკლარანტი დაკავშირებული იყო მასთან სისხლით, შვილად აყვანით, ან ქორწინებით ან იმდენად მჭიდროდ ასოცირდებოდა პირის ოჯახთან, რომ დეკლარანტის ინფორმაცია სავარაუდოდ ზუსტი უნდა იყოს.

(6) განცხადება მიმართული იმ მხარის წინააღმდეგ, რომელმაც არაკანონიერად გამოიწვია მოწმის მიუწვდომლობა;

განცხადება მიმართული იმ მხარის წინააღმდეგ, რომელმაც არაკანონიერად გამოიწვია, ან ირიბად დაუშვა მოწმის მიუწვდომლობა და ეს გააკეთა დამდგარი შედეგის განზრახვით.

დასკვნა

დასავლეთ ევროპული ქვეყნების ნაწილი მოკლე და კონკრეტულ გამონაკლისებს უშვებს ირიბი ჩვენების დასაშვებობისას. ამერიკული მოდელი მოიცავს საკმაოდ ფართო გამონაკლისებს, ასევე ფართო კანადური მოდელიც, თუმცა ამ შემთხვევაში ფაქტის შეფასება მოსამართლეზეა დამოკიდებული. ირლანდიასა და ბრიტანეთში პრეცედენტული სამართლით დადგენილი წესები არაერთმნიშვნელოვანია, ბალანსია დაცული მოსამართლის დისკრეციასა და კონკრეტული გამონაკლისების განსაზღვრას შორის. ქართულ საპროცესო სამართალს ყველაზე კარგად შეესაბამება ესტონური მოდელი სადაც კონკრეტული გამონაკლისები ჩამოთვლილია საკანონმდებლო დონეზე.